

Nederlands

MUSEUM
**WILLET-
HOLTHUYSEN**

Audiotour

Nederlands

Heeft u de inleidende film al bekeken? Zo niet, dan is het zeker aan te raden om dat voorafgaand aan de audiotour te doen.

Welkom

Welkom in Museum Willet-Holthuysen. In dit prachtige Amsterdamse grachtenpand woonden in de negentiende eeuw Abraham Willet en Louisa Holthuysen.

De introductiefilm vertelt in hoofdlijnen het verhaal van dit bijzondere huis. Maar deze tour gaat ook over het naast elkaar bestaan van twee verschillende werelden: van de rijken én van de gewone mensen die in dit huis als bedienden werkten. Hun domein besloeg het hele souterrain van dit huis. De kamer waar we nu staan was in de negentiende eeuw waarschijnlijk in gebruik als opslagruimte. In die tijd was er nog geen

elektriciteit, vandaar de nis naast de deur, waarin vroeger een kandelaar stond.

*»» Loopt u nu deze kamer uit en ga dan naar links.
In de bediendenkamer aan het einde van de gang
gaat ons verhaal verder.*

Personeel

In deze ruimte kon het bedienend personeel overdag even zitten. De Willets hadden diverse bedienden tegelijk in dienst, waaronder een huisknecht, een kok, een huismeester en dienstmeiden met verschillende huishoudelijke taken. Louisa had daarnaast een kamenierster, en dan waren er nog de keukenmeid en een loopmeisje: een meisje dat berichten afleverde bij vrienden en kennissen in de stad – handig om erbij te hebben, want de telefoon was nog niet uitgevonden. Misschien had het echtpaar ook nog een koetsier, maar dat is niet zeker.

In de negentiende eeuw was het volstrekt normaal dat rijken en welgestelden bedienden in dienst hadden. Uit de archieven blijkt dat in de jaren dat de Willets dit huis bewoonden, er 26 mannen en 29 vrouwen een dienstbetrekking

kregen. De meesten werkten hier korter dan een jaar, maar er waren bedienden die het veel langer volhielden.

Druk op A om meer te horen over zo'n uitzondering.

Extra Verhaal: Heinrich Wilhelm Götze

De Willets hadden een eigen kok, iets wat zelfs onder de rijken van Amsterdam uitzonderlijk was. Zijn naam was Heinrich Wilhelm Götze, en hij was geboren in Dresden, Duitsland. Götze begon op 35-jarige leeftijd als huisknecht, maar werd later kok, en vergezelde zo zijn werkgevers op internationale reizen. Omstreeks 1881 trouwde hij met het kamermeisje, Anna Schmidt, en samen kregen ze drie kinderen. Götze bleef 25 jaar onafgebroken bij het echtpaar Willet in dienst, tot de dood van de dame des huizes. Het was duidelijk dat ze een goede band hadden, want na Louisa's dood erfden Götze en zijn kinderen veertienduizend gulden - vandaag de dag zo'n honderdtachtigduizend euro.

Tegeltjes

Neemt u even een moment om naar de wandtegels te kijken. Dit zijn de originele keramische tegels uit de tijd dat hier bedienden door de gangen liepen. Ook het kleine marmeren bassin met een prachtig gebeeldhouwde zeeschelp was er in die tijd al.

En loop ook even de tuin in, indien mogelijk. Boven vertellen we daar meer over, want Louisa's eigen theesalon heeft een goed uitzicht op de tuin.

Verderop in de gang staat een houten bank, dat eveneens origineel is. Het staat op de plek die wordt genoemd in de inventaris van dit huis. In de rugleuning staat een monogram uitgesneden: 'AW', de initialen van Abraham Willet.

»» Loop hierna verder het huis in, door naar links de keuken in te gaan.

Keuken

De keuken was het hart van het huishouden. Het dag in, dag uit bereiden van maaltijden was een voltijdbaan. Het fornuis werd meteen 's ochtends vroeg aangestoken en bleef dan bijna de hele dag branden, waardoor deze ruimte - als een van de weinige in huis - aangenaam warm was in de winter. De kok maakte altijd eerst het ontbijt voor de Willets, dat de dienstmeiden naar boven brachten. Afhankelijk van het programma van hun werkgevers, moesten er ook lunches en diners worden bereid, zeker als zij die dag gasten ontvingen. Zulke feestelijke diners werden dagen, soms weken vooruit gepland.

Ten tijde van de Willets stond er een groot fornuis, maar van hun keukeninrichting is niets bewaard gebleven. De huidige situatie is een vrije interpretatie van een keuken uit omstreeks 1800

met onderdelen uit verschillende Amsterdamse woonhuizen. Ziet u de fraaie oude tegeltjes boven de haard? Sommige beschilderd met groenten zoals aubergines. Diezelfde groenten komen ook terug op de borden in de grote, gele kast. Dit 99-delige servies oogt misschien vrij modern, maar de Franse firma Criel Montereau produceerde het halverwege de negentiende eeuw.

In de keuken werd ook regelmatig het tin en koper uit het hele huis gepoetst. In de haard staat een koperen ketel en op het aanrecht een koperen samowaar, een theekoker. Dit huishouden was voor de watertoevoer afhankelijk van regenwater dat zich verzamelde in een reservoir onder de keukenvloer. Van daaruit werd het omhoog gepompt. Drinkwater werd vooraf gefilterd. Bij de deur naar de bijkeuken staat een kastje met een donkergrijs stenen voorwerp er bovenop: een negentiende-eeuws waterfilter!

Sproeier om ramen mee te wassen

Links van de haard leunt een glazenspuit tegen de muur. Dit is een sproeier om de ramen mee te wassen. De dienstmeid deed het uiteinde in een emmer water en haalde de hendel over, waardoor de buis zich volzoog met water. Dat leverde genoeg druk op om het water een paar meter omhoog te spuiten, zodat ze ook de ramen op de eerste en tweede verdieping kon schoonmaken. Een dergelijke sproeier met hendel kon je in veel negentiende-eeuwse keukens aantreffen. Maar nadat in 1878 de Amsterdamsche Glazenwasscherij werd opgericht, namen professionele glazenwassers de dienstmeiden deze taak steeds vaker uit handen. Zij bereikten de hoge ramen met uitschuifbare ladders.

Spoelkeuken

Dit was de spoelkeuken, voor het vuile werk zoals pannen schrobben en vis schoonmaken. Zoals in veel huishoudens met personeel bracht de keukenmeid hier bijna haar hele werkzame bestaan poetsend door. Het personeel was gerangschikt volgens een strikte hiërarchie waarin mannelijke bedienden bovenaan stonden, de vrouwelijke daaronder, en helemaal onderaan de keukenmeid.

Het meest onaangename klusje was misschien nog wel het schoonmaken van de kamerpotten, die 's nachts als toilet werden gebruikt. Overdag gebruikten Louisa, Abraham en al hun gasten de wc's boven, op het niveau van de bel-etage. Het waren geen wc's zoals we die nu kennen, want de wc met spoelbak moest nog worden uitgevonden. En was je een bediende, dan moest je in een van

de buitengebouwen naar het toilet.

Aan de muur zijn een paar interessante voorwerpen te zien. Het glas met oranje vloeistof erin is een barometer. Zie je dat het vloeistofniveau in de bol en de steel verschilt? Hoe kleiner het verschil daartussen, hoe groter de atmosferische druk, en dat betekent regen of zelfs onweer. Op de tegeltjes naast de barometer is een vogel in een kooitje te zien. Misschien had u er in de keuken ook al een paar opgemerkt. Deze tegels komen uit de tijd dat exotische vogels voor het eerst in Nederland werden geïmporteerd, en het onder rijke mensen mode was om een vogel in een kooitje te houden.

Vorraadkast

Dit was de voorraadkast. De plek hier op de gang van het souterrain is gekozen opdat hij dichtbij, maar niet ín de keuken is. Daar was het namelijk te warm, zeker voor bederfelijk voedsel zoals groenten en fruit.

We zijn hier aan het einde van de tour door het souterrain. De trap markeert de grens tussen het domein van de bedienden en dat van de eigenaars en bewoners van dit huis. Ze leefden letterlijk gescheiden levens; de museumingang waardoor u binnenkwam was oorspronkelijk de dienstingang. Nu is het tijd om van de ene in de andere wereld te stappen: de wereld van de Willets.

»» *Loop de trap op en ga naar links.*

We vervolgen ons verhaal bij de voordeur.

Vestibule

Dit is de voordeur, die Abraham en Louisa gebruikten als ze thuis kwamen. Wie bij hen op bezoek kwam, liep de stenen buitentrap op en trok aan de grote trekbel. Dan zwaaide de grote voordeur open. Daar was de huisknecht om het bezoek te begroeten, binnen te laten, en aan te kondigen bij de vrouw of heer des huizes. Het bezoek stond dan hier in de imposante vestibule te wachten.

Dit was de hoofdverdieping van het huis, de 'bel-etage'. De trap- en ganglopers zijn recent vervaardigd, aan de hand van overgebleven fragmenten van de oorspronkelijke 'Deventer' lopers. De twee houten banken zijn versierd met de familiewapens van zowel de familie Willet als de familie Holthuysen, de familie van Louisa. Het Willet-familiewapen bestaat uit drie klimmende

leeuwen, op het Holthuysen-familiewapen staan drie houten huizen met een haak en een ploeg. Kijk ook even naar het staand horloge, dat zich op de gebruikelijke plaats in de hal bevindt. De wijzer houdt niet alleen de tijd bij, maar ook de stand van de maan.

Rond het jaar 1865 liet Abraham Willet deze gang en de kamers op deze verdieping renoveren in de elegante stijl van Lodewijk de Zestiende. Aan de muren kwamen wanddecoraties van de Franse schilder Paul Alfred Colin. De romantische scènes zijn ontleend aan schilderijen van achttiende-eeuwse Franse meesters, zoals Watteau, Fragonard en Chardin.

Kleine salon

Dit was de kleine salon – de kamer waarin de dame des huizes haar bezoek ontving. De kleinschalige ontvangsten die hier overdag plaatsvonden waren heel belangrijk voor de sociale contacten tussen welgestelde vrouwen. De deuren naar de naastgelegen kamer bleven op zulke momenten dan ook gesloten. De schilderijen aan de muur weerspiegelen de smaak van Abraham en Louisa, die beiden een voorkeur hadden voor genrestukken en stillevenen. Deze kamer moest de bezoeksters imponeren en de smaak en status van de bewoonster weergeven. Voor dit doel was de uiterst modieuze Lodewijk de Zestiende-stijl heel geschikt. De symmetrische, strakke vlakverdeling benadrukt het hoge plafond en de grote muuroppervlakken.

De Willets lieten de onderdelen van hun waardevolle interieur grotendeels uit Parijs komen. Helaas is van de oorspronkelijke grandeur – met als dominante kleuren geel, zilvergrijs en paars – weinig overgebleven, al kun je op sommige plaatsen nog overblijfselen van het originele behang zien. In deze kamers, door de Willets bijna 150 jaar geleden ingericht, heeft het zonlicht z'n tol geëist. Momenteel is het museum bezig deze salon terug te brengen in de originele staat.

In deze kamer zijn ook twee kostuums te zien – één voor een heer, de andere voor een dame – al kan het zijn dat ze bij speciale gelegenheden tijdelijk elders zijn tentoongesteld.

Druk op A om meer over deze kostuums te horen.

Extra Verhaal: Kostuums

Dit zijn reconstructies van de kleding die Louisa Holthuysen en Abraham Willet droegen, afgeleid van de portretten hierboven. De patronen

zijn ontleend aan een negentiende-eeuws patroonboek, en er zijn stoffen gebruikt met een authentieke uitstraling. De originele stoffen bestaan niet meer.

De jurk is gemaakt van groen satijn met een wit gilet voorzien van knopen. Het kraaghemdje, een kledingstuk dat het bovenlichaam bedekt, is gemaakt van geborduurde stof, net als de kraag en de mouwen. Hoewel dames in die tijd meestal een crinoline droegen, een hoepelrok, draagt Louisa er geen op het schilderij. Onder de jurk zit wel een witte onderrok.

Abraham is wél in vol ornaat geportretteerd. Hij draagt een fluwelen vest over een wit overhemd op een wollen broek, met daaroverheen een wollen jacquet met een fluwelen kraag.

Grote salon

In 1865 besloten de Willets hun belangrijkste ontvangstruimte in het huis te laten omtoveren tot een grote salon, compleet met enorme spiegels, vergulde lijsten, een magnifieke kroonluchter en op bestelling gemaakte stoffering. Het werd met afstand de meest elegante kamer van het huis, net als de overige ruimten op deze verdieping volgens de laatste mode ingericht in de Lodewijk de Zestiende-stijl. Het echtpaar plaatste bestellingen bij Braquenié en Barbédienne, Parijse zaken met een internationale reputatie. De wandkleden en het vloerkleed werden speciaal voor deze ruimte gemaakt. Abraham betaalde voor het interieurtextiel alleen al 6.000 gulden, wat vandaag zou neerkomen op ongeveer 60.000 euro. Grappig genoeg waren alle zitmeubels tweedehands, en naar verluidt afkomstig uit een operagebouw.

De nieuwe balzaal was klaar toen de Willets op 27 oktober 1865 terugkwamen van een reis van drie maanden naar Parijs. Vandaag de dag wordt hun creatie gezien als een van de mooiste bewaard gebleven negentiende-eeuwse interieurs in Nederland. Hier organiseerden Abraham en Louisa muziekoptredens, literaire avonden en gemaskerde bals voor hun kunstminnende vrienden. Abraham stond midden in het culturele leven van Amsterdam, maar ook Louisa was op de hoogte van de laatste artistieke ontwikkelingen.

Wanneer de Willets een gemaskerd bal organiseerden, droegen ze hun gasten op om historische kleding te dragen. Voor zo'n gelegenheid dook Abraham in zijn eigen verzameling historische kostuums. We weten dat Louisa piano speelde, net als andere dames van haar stand. Het zou goed kunnen dat zij dat ook tijdens zulke feestelijke avonden deed.

Een opmerkelijk detail is de openstaande deur rechts in de hoek van de salon. De nis daarachter diende als doorgang voor het personeel, dat zo in en uit de ruimte kon gaan zonder de gasten in de weg te lopen. En in 1882 zat de kunstenaar Willem Steelink Junior in deze nis om het schilderij van de grote salon te schilderen, dat nu hier op de ezel staat!

Zijkamer

Centraal in deze kamer is de monumentale plafondschildering, door Jacob de Wit uit 1744. Deze schilder was beroemd vanwege zijn nauwelijks van echt te onderscheiden imitaties van marmer en reliëfs van terracotta, de zogenoemde 'witjes'. Een voorbeeld zijn de naakte engeltjes boven de open haard.

Ook de vier seizoenen in de hoeken van het plafond zijn op die manier geschilderd. Het grote middenpaneel stelt de personificatie van de Dageraad voor, die de Nacht met haar fakkel verdrijft. Ook aan de wanden hangen prachtige schilderijen. Sommige zijn verzameld door Abraham Willet zelf, andere door collega-verzamelaars zoals Fodor en Van Eeghen. Aan de muur rechts van de deur hangt een portret van Abraham Willets Sint-Bernardshond Figaro,

geschilderd door Wouter Verschuur Junior, een bekende dierenschilder uit die tijd.

De kamerwanden zijn nu blauw, maar toen Abraham Willet hier zijn ontvangstruimte had, waren de muren groen. Aan de grote tafel in het midden, waar acht tot tien mensen aan konden zitten, organiseerde Abraham vaak 'kunstschouwen': daar toonde hij zijn collega-verzamelaars zijn nieuwe aanwinsten, zoals tekeningen, gravures en foto's. De tafel en stoelen maakten deel uit van een omvangrijke meubelbestelling bij de Parijse firma Quignon. Net als het bijbehorende dressoir en de pronkkast voor kunst.

Druk op A om meer te horen over de inrichting van deze kamer.

Extra Verhaal: Inrichting

Het meubilair hoort bij de oorspronkelijk door de Willets gekozen inrichting, maar de rest van het interieur in deze kamer niet. Rond 1980 heeft

het museum de negentiende-eeuwse kamer vervangen door een reconstructie van een salon uit ongeveer 1740. Zo komt de marmeren schouw oorspronkelijk uit een huis op de Prins Hendrikkade; de schouw werd aangetroffen in het museumdepot en passend geacht voor deze reconstructie. Het plafond van Jacob de Wit, een echte blikvanger, kwam oorspronkelijk uit een huis aan het begin van de Herengracht; het schilderstuk was rond 1900 in bezit van de gemeente gekomen. Tijdens de reconstructie werd het opgehangen onder het bestaande stucplafond, dat nog steeds zichtbaar is bij de ramen. Hierdoor lijkt de ruimte lager dan hij in werkelijkheid is.

Uitzicht op de gracht

Kijk nu eens naar buiten, naar de Herengracht. Dit gedeelte van de beroemde grachtengordel werd aan het einde van de zeventiende ‘Gouden’ eeuw bebouwd met grote panden voor de Amsterdamse elite. Je ziet het bijna voor je: paardenwagens ratelen over de straatkeien, terwijl dienstmeiden en leveranciers zich over de stoepen haasten.

Aan de overkant staan grachtenpanden die op een enkel kavel zijn gebouwd – niet meer dan drie ramen breed. Maar een dubbel woonhuis op twee kavels, met vijf ramen, zoals hier? Dat konden alleen de rijkste Amsterdammers zich veroorloven, zoals kooplieden, burgemeesters en bankiers. En natuurlijk rijke renteniers, zoals de Willets!

Eetkamer

Intiem en sfeervol, dat is de eerste indruk van de eetkamer. Abraham en Louisa waren fijnproevers, en bovendien gastvrij: de eettafel is royaal gedekt voor zes personen. De Willets bezaten zelfs een 275-delig dinerservies van kostbaar Meissen porselein, genoeg om 24 mensen van te laten eten. De zilveren kandelaars waren erfstukken van de familie Holthuysen.

Opvallend is dat het plafond in deze kamer wat lager is. Dit komt door de boven deze kamer gelegen entresol, die in gebruik was als opbergruimte voor onder andere servies en bestek.

Druk op A als u meer wilt horen over wat de Willets hun gasten voorschotelden.

Extra Verhaal: Diner

Aan het eind van de negentiende eeuw kwam een enorm aantal kookboeken op de markt. Eén daarvan werd een bestseller. 'Recepten van de Haagsche Kookschool' verscheen in 1895 en stond op de plank bij menig huishouden van de hogere burgerij. Het boek bevat diverse suggesties voor volledige twaalfgangendiners.

Wat te denken van dit voorbeeld? We beginnen met schildpadsoep, kroketten, zalm met peterseliesaus, ossenhaas met Madeirasaus en achterham met spinazie. Dit wordt gevolgd door Bredase kapoen met paddenstoelen en paling in gelei met mayonaise. Daarna is het tijd voor een verfrissend tussengerecht zoals punch à la Romaine, gevolgd door zwezerik met erwten, truffel, kalkoen, fazant, sla en Hollandse asperges. Als die gang erop zit, hebben de gasten misschien nog een gaatje voor diplomatenpudding, sinaasappelgelei en roomijs.

Dan werd, tot slot, de maaltijd afgesloten met pralines en gekonfijte vruchten. Het water loopt je in de mond! Het behoeft geen nadere uitleg dat bij het organiseren van zo'n diner het uiterste werd gevraagd van het personeel...

Koepelkamer

Deze koepelkamer doet sterk denken aan een achttiende-eeuwse 'belvédère' of tuinhuisje, door z'n hoekige vorm, bleekgroene houtwerk en uitzicht op de tuin. De twee schilderijen aan weerszijden van de deur stellen twee godinnen voor: links Flora, de godin van de lente, en rechts Pomona, godin van de herfst. Ze zijn het werk van Charles Rochussen, een bevriende kunstenaar van de Willets. Het oorspronkelijke kleurenschema en de plafondschildering, aangebracht door de Belgische interieurschilder Auguste Graux, waren in de jaren na de bewoning door de Willets overgeschilderd. Nu worden ze weer tevoorschijn gehaald en in oude luister hersteld. Hetzelfde geldt voor de stoelen, die opnieuw worden bekleed met cretonne, bedrukt met een kleurrijk bloemenpatroon.

Op zomerse dagen gebruikte Louisa dit kamertje als theekamer. Thee was lange tijd een exclusieve en kostbare drank, die alleen rijken zich konden veroorloven. Er was zeker een kwaliteitsverschil in de thee die Louisa dronk en de thee die het personeel beneden voor zichzelf bereidde. Het was dan ook gebruikelijk dat het zilveren theeblik met de duurdere soorten thee op slot ging. Alleen de dame des huizes, of het hoofd van de keuken, had de sleutel. Deze kamer biedt ook een prachtig uitzicht op de tuin.

Druk op A om daar meer over te horen.

Extra Verhaal: Tuin

Deze tuin is niet de oorspronkelijke. Toen de Willets hier woonden, was de tuin maar half zo groot, vanwege twee buitengebouwen die aan het einde van de tuin stonden. De huidige tuin werd in 1972 aangelegd. Het is een reconstructie van een symmetrische achttiende-eeuwse stadstuin in Franse stijl. Voor de verzorging van de diverse historische plantensoorten werkt het

museum samen met Nationaal Museum Paleis Het Loo in Apeldoorn. De twee zandstenen beelden in de bocht van de tuin zijn de welbekende figuren: Flora en Pomona, gemaakt in 1721 door de beroemde Amsterdamse beeldhouwer Ignatius van Logteren. In de grote nis achterin staat een standbeeld van Mercurius, god van de handel, hoe toepasselijk in een stad als Amsterdam.

Het ene buitengebouw dat ooit achterin deze tuin stond, was een koetshuis. Zelfs in de tijd van de Willets was het bezit van een eigen koets en paarden een teken van grote rijkdom. Als Louisa bijvoorbeeld naar het Vondelpark wilde gaan, om daar samen met haar gezelschapsdame en de honden te wandelen, liet ze het span klaarzetten. Een bediende rinkelde de bel buiten achter de keuken, om de koetsier te verwittigen. Die spande dan de paarden voor de koets en reed hem naar de voordeur op de Herengracht, zodat zijn werkgeefster in kon stappen.

Na Louisa's overlijden zijn beide buitengebouwen verhuurd aan het Floratheater, dat hiernaast aan de Amstelstraat lag. Helaas brandden zowel het theater als de verhuurde gebouwen af in 1929.

Doorgang

Herinnert u zich het schilderij ván de grote salon ín diezelfde salon nog? Vanuit deze doorgang schilderde Willem Steelink Junior de salon.

Dezelfde doorgang gebruikte het personeel om ongemerkt van en naar de salon te gaan, tijdens de feesten van het echtpaar Willet. Neem er zelf maar eens een kijkje!

En nu we hier toch zijn, is het ook een goede gelegenheid om de prachtige wandversiering in de grote hal van dichterbij te bekijken. Elk deel heeft dezelfde opzet: een grote voorstelling in het midden, gebaseerd op een bekend romantisch schilderij, met onderaan een kleiner detail dat een specifiek aspect van het verhaal belicht. Beide voorstellingen zijn steeds liefdevol versierd met plantenmotieven en andere details.

Provisiekamer

Hier op de entresol, de tussenverdieping boven de eetkamer en onder de bibliotheek, bevindt zich de provisiekamer. Deze kamer met zijn lage plafond diende om serviesgoed, tafelzilver en ander inventaris op te slaan die niet dagelijks nodig waren. Ook seizoenspullen, zoals voetenstoven, kolenemmers en weckflessen voor de inmaak, werden hier opgeslagen, evenals koperen keukengerei.

Het koper glimmend gepoetst houden was een belangrijke taak van het bedienend personeel. Vandaag de dag lijkt het beroep van bediende misschien vernederend, maar destijds gold het voor een grote bevolkingsgroep als een respectabele baan. Al vanaf een jaar of veertien, vijftien begonnen mensen aan hun werkend leven in dienst van anderen, en deden al doende kennis

en vaardigheden op. Veel bedienden bij de Willets kwamen uit Duitsland, afgereisd naar de rijke stad Amsterdam. Daarbij waren goede referenties van vorige werkgevers heel belangrijk – elke huis-eigenaar wilde personeel dat te vertrouwen was.

Trappenhuis

Toen de vader van Louisa Holthuysen het huis in 1855 kocht, had dit magnifieke trappenhuis al meer dan een eeuw dienstgedaan. Een vorige huiseigenaar had de vergulden trapleuning en drie marmeren beelden laten aanbrengen, en bovenin een glaskoepel die extra daglicht binnenlaat. De Willets waren zo op dit trappenhuis gesteld dat ze het nooit hebben laten veranderen. De marmeren figuren verbeelden 'Het Oordeel van Paris'. Deze waren in de tijd van de Willets alleen door intimi van dichtbij te bekijken, vanwege de plaatsing bij hun privévertrekken op de eerste verdieping.

De steile trap, links van de grote trap, leidt naar de bovenste verdiepingen, waar zich twee zolders en een vliering bevinden. Deze ruimten zijn niet toegankelijk voor museumbezoekers, maar in de

tijd van de Willets waren daar de slaapkamers van de bedienden. Ook was er een gastenkamer en er bevond zich heel veel opslagruimte.

Druk op A om meer over 'Het Oordeel van Paris' te horen.

Extra Verhaal: Oordeel van Paris

De drie levensgrote beelden vertellen het mythologische verhaal over de Trojaanse koningszoon Paris, die Aphrodite tot mooiste godin uitriep en zo de Trojaanse oorlog ontketende. Het middelste beeld stelt Paris voor. Links staat Aphrodite en rechts de godin Hera. Volgens de mythe vierden de goden een huwelijksfeest toen Eris, de godin van onenigheid, een gouden appel de kamer in gooide. Op de appel stond 'voor de schoonste' en de godinnen Aphrodite, Hera en Athena dachten alle drie aanspraak op die titel te maken. Ze vroegen Paris om de appel te geven aan de godin die hij het mooist vond. Hij koos Aphrodite, nadat zij hem de mooiste vrouw ter wereld als echtgenote had

beloofd. Ze hield haar belofte, en hielp Paris om Helena te ontvoeren, de vrouw van de Spartaanse koning Menelaos. Dit incident leidde tot de Trojaanse oorlog.

Slaapkamer

Dit was de slaapkamer van Louisa en Abraham. Al ontbreken de oorspronkelijke meubels, de stijl is kenmerkend voor de tweede helft van de negentiende eeuw. Het hemelbed, de twee nachtkastjes, de waskom, de kaptafel en de grote garderobekast zijn allemaal van eikenhout. Vooral het bed is een echte blikvanger: twee losse ledikanten met halve hemels zijn tegen elkaar aan gezet – heel modern voor die tijd. Het beddengoed bestaat uit diverse matrassen en hoofdkussens. Het met veren gevulde linnen moest elke dag door de bedienden worden opgeklopt, vandaar de bijnaam ‘schuddebed’. ’s Nachts stond er ongetwijfeld een po onder het bed.

Aan een vergelijkbare kaptafel als deze maakte de dame des huizes haar toilet. De tafel heeft

een kantelbare spiegel met aan weerszijden beweegbare kaarsenhouders, zodat Louisa zichzelf bij elke lichtval en vanuit elke hoek kon bekijken. Kleine cosmeticafllesjes werden in de laden opgeborgen, die met een klein sleuteltje op slot konden. De kamenierster hielp Louisa met aankleden en het haar borstelen en kappen. Toen de Willets hier woonden, had dit gedeelte van de stad nog geen waterleiding. Wel was er een waterpomp op deze verdieping. Warm water werd in de keuken opgewarmd en in kannen naar boven getild – een hele opgave voor de dienstmeid, want er mocht geen druppel water op de dure tapijten belanden.

Het warme water ging in de wastafel met het marmeren blad. Vergeleken met hout was marmer beter bestand tegen vlekken en makkelijker schoon te houden. De wasbenodigdheden stonden er bovenop; in de kan eronder kon het vuile water worden opgevangen. Zo nu en dan gebruikten de Willets ook het zinken bad, achter

een kamerscherm. Na afloop werd het bad teruggebracht naar de opslag.

Studeerkamer

Dit is Abraham's studeerkamer. Voor het raam staat het bureau, waaraan hij zijn zakelijke correspondentie voerde of besloot over mogelijke nieuwe kunstaankopen. Vanuit het raam had hij een mooi uitzicht over de tuin. Er staat ook een groene canapé, geschikt voor een dutje of om een boek te lezen en wellicht een glas wijn te drinken. Verder staan er twee grote, imposante boekenkasten, en een kast voor prenten en andere papieren.

Links van de documentenkast hangt een schilderij van een zeventiende-eeuwse burgerwacht, zoals we die kennen van 17e eeuwse schutterstukken. Hier is echter Abraham Willet zélf geportretteerd, gekleed in een van zijn historische kostuums. Aan de andere kant, rechts van de open haard, zijn met enige moeite de omtrekken van een

deur te zien. Die geeft toegang tot een doorgang naar Louisa's zitkamer: zo konden man en vrouw elkaar opzoeken zonder bedienden tegen het lijf te lopen.

Tegenwoordig is er in Louisa's zitkamer een tentoonstelling te zien die het leven en de kunstverzameling van Abraham Willet en Louisa Holthuysen uitlicht. Leuk om daar even een kijkje te nemen!

Kastje met Waskom

Deze kast bevatte de koud water voorraad voor de bovenverdieping, te tappen uit de kraan boven de stenen kom. Het water werd door een leiding omhoog gepompt en kwam terecht in een klein loden reservoir. De hendel van de pomp kon bediend worden via een deur in de antiekamer hierachter. Dankzij die oplossing hoefde het personeel niet helemaal naar beneden voor water. Tenzij iemand zich met wárm water wilde wassen of in bad ging natuurlijk.

Antiquekamer

Dit is het laatste punt van de audiotour. Neem even plaats op de rode bank voor het laatste verhaal.

Deze kleine achthoekige kamer, destijds bekend als de 'antiquekamer', was Abrahams lievelingsplek. In tegenstelling tot de rest van het huis overheerst hier de ingetogen stijl van de Hollandse renaissance. De deuren, lijsten en het plafond zijn beschilderd in imitatie-eikenhout met details van ebbenhout. De roodfluwelen wandbekleding benadrukt de stemmige uitstraling van de kamer.

De glas-in-loodramen dateren uit de vroege zeventiende eeuw en zijn speciaal voor deze ruimte besteld. De twee middelste ramen bevatten Bijbelse voorstellingen uit het Oude

Testament, naar gravures van Maarten van Heemskerck: één met de beproevingen van Job, de ander met de aartsvader Abraham. In de kast staan – als in een miniatuurmuseum – snuisterijen uit Willets verzameling zoals glazen objecten en ivoren beeldjes.

Hier eindigt de audiotour door het huis van Abraham en Louisa Willet-Holthuysen. Als u de tentoonstelling op deze verdieping of de tuin nog niet heeft bezocht, heeft u daar nu de gelegenheid voor.

Tot ziens!

